

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

In festo sancti ambrosi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

partum dicens. Ecce concipies in utero etc. Et ostendendo dignitatem prolis concepte. cum dicit. Dic erit magnus. Et in demonstrando modum conceptionis cum dicit. Spiritus sanctus superueniet in te. Tertio intendebat animi eius ducere ad consensum. quod quidem fecit exemplo elizabeth. et ratione ex diuina potentia sumpta. ¶ Ad rationes in oppositum. ¶ Ad primam respondeo. negando consuetudinem. Et ratio est. quia animo humilissimi nihil est mirabilius quam audientia sue excellentie. Admiratio autem maxime attentionem animi facit. et ideo angelus volens mentem virginis attentam reddere ad auditum tanti mysterii ab eius laudem incepit. ¶ Ad secundam respondeo. quod ratio non procedit. quia ut dicit ambrosius. beata virgo non dubitauit esse faciendum. sed quomodo fieri posset inquirat. sed nec si beata virgo dubitauerit. quod asserit augustinus. ¶ In libro de questionibus veteris et noui testamenti. Ambigenti marie de conceptu possibilitatem angelus predicat. sed quia talis dubitatio magis est admirationis quam incredulitatis. et ideo angelus probationem inducit. non ad auferendum incredulitatem. sed remouendum etiam eius admirationem. ¶ Ad tertiam respondeo. quod conceptus sterilis inducitur non quasi sufficiens argumentum sed quasi quoddam figurale exemplum. et ideo ad confirmationem huius exem-

pli subditur argumentum efficax ex omnipotentia diuina.

M festo sancti ambrosii est euangelium. Vigilate ergo. Matthei xxiiij. Circa quod possunt disputari sequentes questiones. ¶ Prima. utrum liceat iniunctum episcopatum omnino refutare. vel omnino reniti canonice electioni vel puisioni de se facte. ¶ Secunda. utrum fidelis seruus et prudens. quem constituit dominus super familiam suam peccet mortaliter si bona ecclesiastica que procurat non largiatur pauperibus. ¶ Tertia. utrum ambrosius bene fecit excommunicando imperatorem.

Quam primam questionem sic procedit. Et videtur quod non liceat iniunctum episcopatum vel aliam prelaturam omnino refutare. vel reniti electioni vel iniunctioni. ¶ Primo sic. nullus enim peccat si meliora nolit deserere ut minus bonis inheret. cum ergo amor dei premineat dilectioni patri. et vita contemplatiua preferat vi-

B iij

In festo sancti ambrosij.

te actiue. ergo non peccat ille q̄
recusat oīno episcopatu. ¶ Se-
cūdo sic. dicit grego. Valde dif-
ficile est vt aliquis se purgatum
possit cognoscere. nec d̄ aliquis
non purgat̄ sacra ministeria adī-
re. si ergo non sentiat se purgatū
quodcuq; epale iniungat officiū
sine papatus non debet illud sus-
suscipere. ¶ In oppositum vide-
tur esse euangeliū presens vbi d̄
Beatus ille seruus quē cū vene-
rit dñs inueniet sic faciētē. ¶ In
oppositū etiā est illud de beato
ambrosio. cui⁹ festū hodie colit.
qui mutato habitu a quibusdā
mercatoribus obtinuit in quo-
dam dolio sup quadrigam de vr-
be duceretur cui⁹ portas die no-
ctūq; vigiles ppter eū observa-
bant. qui extra urbē positus sil-
uas petijt latibula cauernarū re-
quirēs ibiq; tribus dieb⁹ latuit.
Verūtamen dñm sollicite quere-
retur colūna lucis prefulgida a
celo depēdēs super locū in quo
latitabat apparuit. ¶ R̄ s̄ideo di-
cēdū iuxta sanctū thomā in. ij. q.
Cq. clxxv. ar. ij. q̄ in assumptio-
ne episcopatus duo sunt cōsiderā-
da. Primo quidez qd̄ deceat ho-
minē appetere s̄m p̄p̄iā volun-
tatē. Secdo quid̄ deceat hominē
facere ad voluntatē alteri⁹. Quā-
tum ergo ad p̄p̄iā voluntatez
cōuenit hominē p̄ncipaliter in-
sistere p̄p̄ie salutē. sed q̄ alie-
ne salutē intendat hoc conuenit
hominē ex dispositione alterius
potestatem habentis. Vñ sicut

ad ordinationem voluntatis per-
tinet q̄ aliquis p̄p̄io motu fera-
tur in hoc q̄ alioz gubernatio-
ni preferatur. ita etiā ad inordi-
nationē volūtatis q̄ aliquis om-
nino cōtra superioris inunctio-
nem p̄dictū gubernationis of-
ficiū finaliter recuset p̄pter duo
Primo quidem quia hoc repu-
gnat caritati proximorum quo-
rum vtilitati se d̄ aliquis expo-
nere pro loco et tempore. Vnde
aug. dicit. rit. de ciuitate dei. q̄
negociuz instū suscipiat necessi-
tas caritatis. Secdo q̄ hoc repu-
gnat humiliati per quā aliquis
superioruz mandatis se subicit
Vñ greg. dicit in pastoralī. Tūc
ante dei oculos vera est humilitas
cum ad respiciendū qd̄ vtili-
ter subire precipitur p̄tinat non
est. Et idem videtur dicendū de
papatu. q̄ electio eius est confir-
matio. ¶ Ad rationes in opposi-
tum. ¶ Ad primaz responderetur.
negādo p̄sequentia. Et ratio est
q̄ quis simpliciter et absolute
ta cōtēplatiua potior sit q̄ acti-
ua. et amor dei q̄ dilectio p̄mi-
tū et alia parte bonum multitu-
dinis preferendū est bono vnus
Vñ augu. dicit in verbis p̄mis-
sis. Nec ocium vestrum necessi-
tati ecclesie preponatis. p̄feren-
tiam cum hoc ad dilectionem dei
pertineat q̄ aliquis ouibus c̄p̄i-
sti curam pastoralem impendat.
Vñ super illud Job. vlti. Pasce
oues meas. dicit Aug. Sit amo-
ris officium et pascere gregem

dominicus, sicut fuit timoris in
dicium negare pastorem. Simi
liter ratio non procedit, qz prela
ti non sic transferuntur ad vitaz
actiuam vt contemplatiuam de
serant. In augu. xix. de ciuitate
dei. qz si imponat sarcina pasto
ralis officij, nec sic deserenda est
dilectio veritatis que in contem
platiōe habetur. ¶ Ad scđam re
spondet negando consequentiā,
nisi impedimentum quod hz nō
posset supior remouere sibi, vt
puta ex cōmunicatiōe aut irre
gularitatem aut ipsemet deserē
do volūtate peccādi, si aut nō po
test, tūc nō tenet obedire alicui.

¶ Secūdam
questionē qua
queritur, vtruz
fidelis seruus
et prudens que
constituit dñs
super familias

suam, i. episcop⁹ vel prelat⁹ pec
cet mortaliter si bona ecclesiasti
ca que procurat nō largiat pau
peribus. Et videtur qz sic. Dicit
enim ambrosius exponens illud
Luce. xij. Domini cuiusdā di
uitijs vberes fructus ager attu
lit. Nemo proprium dicat quod
est commune, pl⁹ qz sufficiat sum
ptui violenter obtentus est, et po
stea subdit. Nec minus est crimi
nis habēti tollere qz cum possis
et abundans denegare indigenti
bus sed violenter tollere alienū
est peccatum mortale, ergo epiz

scopus mortaliter peccat si ea q
ei superfluit pauperibus nō lar
giatur. ¶ Scđo sic super illud
Esa. iij. Rapina pauperum in do
mo vestra, dicit glosa hieronymi
qz bona ecclesiastica sunt paupe
rum, sed quicumqz id quod est al
terius sibi reseruat aut alijs dat
peccat mortaliter et tenet ad re
stitutionem, ergo si episcopi bon
na ecclesiastica qz eis superfluit
sibi retineant vel consanguineis
vel amicis largiātur, videtur qz
tenētur ad restitutionem. ¶ Ter
tio sic, multo magis aliquis pos
test de rebus ecclesie ea que sunt
sibi necessaria accipere qz super
flua congregare. Sed hierony
mus dicit in epistola ad damasū
papam, Clericos illos conuenit
ecclesie stipendijs sustentari, qui
bus parentum vel propinquoꝝ
nulli suffragantur, qui autem bo
nis parentum et operibus susten
tari possunt si quid pauperum ac
cipiunt sacrilegū incurrūt, ergo
multo magis episcopi mortali
ter peccant si ea que eis super
fluit de bonis ecclesiasticis pau
peribus non largiantur. ¶ In op
positum videtur euangeliz, vbi
dicit. Et det illis in tempore triti
ci mensuram, ergo non dicit prela
tus quod superfluit semper da
re pauperibus, sed pro tempore
scz necessitatis vt cum mensura
quia in illis rebus sunt exponen
da superflua. Sed in oppositum
est, quia plures ea que sup sunt
non largiuntur pauperibus, sed

In festo sancti ambrosij.

expedere videntur laudabiliter ad
 redditus ecclesie ampliandos.
¶ Rfideo dicendum iuxta sanctuz
 tho. in. ii. q. c. clxxxv. ar. vii.) q
 aliter est dicendum de proprijs bonis
 que episcopi possunt possidere. et
 de bonis ecclesiasticis. nam pro
 priorum bonorum verum dominum habet
 vni ex ipsa rerum conditione non obli
 gantur ut eas conferant. sed possunt
 vel sibi retinere vel alijs etiam p
 libito largiri. possunt tamen in earum
 dispensatione peccare. vel propter
 inordinationem affectus per quas
 contingit quod sibi plura conferant quod
 oporteat vel etiam quod alijs non sub
 veniant. quod requirit debitum cari
 tatis. non tamen tenentur ad restitutio
 nem. quia huiusmodi res sunt suo
 domino deputate. Sed ecclesiasticorum
 bonorum sunt dispensatores vel pro
 curatores. Dicit enim augustinus ad
 bonifacium. Si privatum posside
 mus quod nobis sufficiat. non illa
 bona nostra sunt sed illorum quorum
 procuracionem gerimus non proprietatem
 nobis usurpatione damnabiliter
 dicemus. Ad dispensatorem autem
 requiritur bona fides ut notatur
 in presenti euangelio. cum dicitur. Fi
 delis et prudens etc. Et. j. Lxx. iij.
 Dicitur etiam queritur inter dispensa
 tores ut fidelis quis inveniatur
 Sunt autem bona ecclesiastica non
 solum ad usus pauperum sed etiam ad
 cultum divinum et necessitates mini
 strorum. Unde dicitur. xij. q. ij. de redditi
 bus ecclesie vel oblationibus fi
 delium sola episcopo ex his una por
 tio remittatur. due ecclesiarum fa
 bricis et erogationi pauperum pro
 future a presbytero sub periculo
 sui ordinis prebeantur. ultima
 clericis per singulorum meritis di
 vidatur. si ergo distincta sunt bo
 na que debent in usum episcopi ce
 dere ab his que sunt pauperibus et
 ministris et cultui ecclesie eroganda.
 et aliquid sibi retinuerit episcopus
 de his que sunt pauperibus
 eroganda vel in usum ministro
 rum vel in cultum divinum expenden
 da non est dubium quod contra fidem ad
 ministracionis agat et mortaliter
 peccat. et ad restitutionem tenetur
 de his autem que sunt specialiter suo
 vsui deputata videtur esse eadem ra
 tio que est de proprijs bonis. ut scilicet
 propter immoderatum affectum et usum
 peccet. ut si immoderate sibi res
 tineat et alijs non subveniat sicut
 requiritur debitum caritatis. Si vero
 non sint predicta bona distincta
 eorum distributio fidei ei attribuitur.
 et si quidem in modico deficiat
 vel superabundat. potest hoc fieri
 et absque bone fidei detrimento. quia
 non potest homo in talibus punctualiter
 accipere id quod fieri oportet. Si
 vero sit multum excelsus non potest late
 re vnde videtur bone fidei repugnare
 et ideo non est absque aliquo peccato
 mortali. Ad rationes in oppositum.
¶ Ad primam respondeo negando conse
 quentiam ad dictum ambrosij respondeo
 tur quod non solum est referendum ad di
 spensationem ecclesiasticarum rerum
 sed quorumcumque bonorum ex quibus
 tenetur aliquis debito caritatis
 providere necessitate patientibus

nō potest tamen determinari quā sit ista necessitas que ad peccatū mortale obliget. sicut nec cetera particularia que in humanis actibus considerantur. horū enim determinatio relinquitur humane prudentie. Ad secundam rōndet negādo consequentiā. Et ratio est. qz bona ecclesiarū nō sunt expēdenda solū ad vsus pauperū. sed etiam in alios vsus. vt dictū est. et ideo si de eo qd vsui epī vel alī cuius clerici est deputatus velit aliquis sibi subtrahere et cōsanguineis vel alijs dare nō peccat. dummodo id faciat moderate. i. dū indigeant. nō autē vt inde ditiores fiant. Vñ ambrosij libro de officijs. Est approbāda liberalitas vt primos seminis tui ne despicias si egere cognoscas. non tñ vt illos ditiores fieri vel ex eo qd tu potes cōferre in opibus. Ad tertiā rōndet. negādo consequentiā. Et ratio est. qz nō oīa bona ecclesiarū sicut dictum est sunt pauperibz largiēda nisi forte in articulo necessitatis. in quo etiam p redemptione captiuoz et alijs necessitatibus pauperum vasa cultui diuino dicata distrahuntur. vt ambrosij dicit. et in tali necessitate peccaret clericus si vellet de rebz ecclesie viuere dū modo haberet bona patrimonialia de quibus viuere possit. Ad quartam que fuit ex parte opposita respōdetur qz bona ecclesiarum vsibus pauperum deservire debent. et ideo si quis necessitate

non imminente prouidendi pauperibus de his que superflue ex prouentibus ecclesiarum possessiones emat vel in thesauro reponat in futurum vtilitati ecclesie et necessitatibus pauperum. laudabiliter facit. Si nō necessitas immineat pauperibus erogandi. superflua cura est et inordinata vt ad futurum conseruet quod dominus prohibet Mat. vj. Nolite solliciti ee i crastinū.

D tertiāz questionez sic pceditur. Et videtur qz beatus ambrosij non bene fecit excommunicando imperatorem. Primo sic. regalis potestas nō est subdita spirituali potestati. ergo et. cōsequentiā est bona. antecedēs probatur. dicit glosa super illud ps. Tibi soli peccauit. Quia rex omnibus est superior et ideo tantum a deo qui est maior est puniendus si quis de populo peccauit. deo peccauit et regi rex vero non habet hominem qui eius facta dijudicet. ergo potestas spiritualis non potest iudicare imperatorem vel regem. ergo ambrosius nō bene fecit excommunicando imperatorem cum non esset subiectus ei. Secundo sic. Peri. ij. dicit beatus petrus. Subditi estote omni humane creature propter deum.

In festo sancti ambrosij.

siue regi tanq̄ p̄cellenti. ergo si
rex. p̄cellit nō est subiect⁹ epi
scopo. r̄ p̄sequens Ambro. non
potuit eum excōicare. ¶ Tertio
sic. Sacerdos in veteri testamē
to qd̄ fuit figura nostri. in terre
nis omnib⁹ subijciebat regi. er
go videtur q̄ etiaz in nouo testa
mento. ¶ In oppositum est euan
gelium p̄sens. vbi d̄r. q̄ fidelis
seruus r̄ prudēs est p̄stitut⁹ sup
familiam dñi. i. p̄latus sup eccle
siam. s̄z intra ecclesiam impato
res r̄ reges r̄ principes p̄nume
rantur cū alijs fidelib⁹ ergo po
testas spūalis est sup omnē terre
nam. et si supra potest corrigere
et punire. et p̄sequens Ambro
sius bene fecit impatorem denz
offendentem r̄ ecclesiam excōi
re. ¶ Respondeo dicendū q̄ bea
tus Ambrosius potuit r̄ debuit
excommunicare impatorē. Pro
prima parte q̄ potuit esse. Notā
dum q̄ potestas spūalis supemi
net potestati seculari etiaz rega
li in duabus. scz dignitate r̄ au
toritate. Dignitate quidem qz
v̄t ait idēz Ambrosi⁹ dis. xvi. c.
Duo sunt Aurum non tam pre
ciosus est plumbo q̄ regia pote
state altior est ordo sacerdotā
lis. videmus em̄ colla regū r̄ p̄
cipum submitti genibus sacer
dotum. r̄ ab eis benedici. Item
Dugo de sancto victore. Quan
to vita spūalinz dignior est q̄ ter
renarum r̄ spūs q̄ corpus tanto
spiritualis potestas terrenaz po
testatem r̄ secularem honorem.

et dignitatem p̄cellit. Secundo
p̄cellit auctoritate. Vñ. xvi.
dis. Constantinus. vbi d̄r. Utile
iudicauim⁹ cum omnib⁹ sarras
pis nostris. vt sicut beatus Pet
rus in terris vicari⁹ filij dei vi
detur esse p̄stitutus. ita principa
tus eius potestatem r̄ aucto
ritatem ampli⁹ q̄ terrene imperia
lis nostre serenitatis mansueto
habere videtur. vnde r̄ tenētes
frenum equi ipsius p̄ reuerentia
petri subiectionis officii illi ex
hibuimus. Et ideo dicit Dugo
de sancto victore. Spūalis pote
stas habet iudicare terrenaz po
testatem si bona nō fuerit. ¶ Ad
vero debuit facere. p̄z. qz v̄t d̄
cit Ambrosi⁹ Imperator Theo
dosius fecit occidi quinqz milia
hominūz inter quos multi fue
runt innocentes. Vñ cum impa
tor mediolanum venisset r̄ eccle
siam intrare veller occurrit ei
ad ianuam ambrosius. ei⁹ ad
itum p̄hibuit dicens. Cur imper
ator post causam tanti furoris
et facinoris non agnoscis mole
tue p̄sumptionis. sed forte reco
gnitionem peccati. p̄hibet pote
stas imperij. decet te vt vnicar
tio potestatem. p̄nceps es o im
perator. sed p̄seruoz. quibus er
go oculis aspicias cōmunit dñi
templum. q̄bus calcabis pedib⁹
sanctum panimentū. quō manus
ertēdes de q̄bus sanguis ad huc
stillat r̄c. ¶ Ad ratiōes in oppo
situm. ¶ Ad primā r̄idetur negā
do p̄sequētiam. Et ad gloriam q̄

In festo sancti vincentis. Fo. cxxij.

dicit qd rex non habet hominem
 qui eius facta dijudicet. facien-
 da est distinctio in hoc qd dicitur
 qd non habet hominē. Spūalis
 em̄ potestas non iudicat fm̄ ho-
 minem vel fm̄ humanaz. legem
 sz inq̄tum possidet vicē dei. Si-
 cut dicit apostolis Lu. x. Qui vos
 audit me audit. Et sicut dicit apo-
 stolis. ij. Ro. v. Pro christo les-
 gatione fungimur. Et fm̄ pote-
 statem ad vindictaz spūalem nō
 corporalem. sicut dicit. xxij. q.
 v. principes. qd regum est exerce-
 re corpalem penam. sacerdotuz
 spūalem inferre vindictam. Si-
 cut em̄ iudex terrenus non sine
 causa gladium portat. sicut dicitur
 iho. xij. Ita non sine causa
 claves ecclesie sacerdotes acci-
 piunt. Ille portat gladium ad vin-
 dictam malefactorz. ad laudem
 vero bonoz. Isti claves habent
 ad exclusionē excomunicandoz
 et recōciliationem penitentuz.
 expone ergo a deo tantuz rex est
 puniendus supple materiali pe-
 na. Et itē cum dicitur non habet ho-
 mines qui eius facta dijudicet.
 supple ad corporalem penam in-
 ferendam. Nec fm̄ Alexandruz
 de hal. Nos diceremus qd glosa
 loquitur p̄ tempore dauid in q̄
 non erat data potestas spūalis
 que data est in nouo testamento
 Illo enim tempore in t̄p̄alibus
 subiecta erat potestas spiritua-
 lis terrene potestati vt infra dice-
 tur. Ad secundam. de canoni-
 ca Petri respondetur. negando

consequentiam. Et ratio est. qz
 cum dicitur. qd rex p̄cellit. intel-
 ligit in suo ordine respectu ter-
 rene potestatis in regno non in
 comparatione spūalis. Ad ter-
 tiam respondetur negando cōse-
 quentiam. Et ratio est. qz fm̄ sta-
 tum veteris legis sacerdotalis
 potestas erat regali inferior. sed
 non fm̄ statum noui testamenti.
 Sacerdotium em̄ veteris testa-
 menti carnale erat et per carna-
 lem ppagationē succedebat. q̄
 nis esset ordinatum ad diuinuz
 obsequium. scz diuinum cultuz
 et figuras spiritualis sacerdotij
 noui testamenti. quod nō est per
 successionē carnales. propterea
 in illa parte in qua carnale erat
 et terrenum. subiectum erat ter-
 rene potestatis. s. regali. sic autē
 non est in nouo.

In festo sa-
 cti. vincentij
 magri i theo-
 logia. est euā-
 gelium. Nes-
 mo accendit
 lucernaz Lu-
 ce. xj. Circa
 quod possunt
 disputari se-
 quentes q̄stiones. Prima. vtruz
 doct̄ religiosus de ordine men-
 dicantium cuz perfectionis sta-
 tu posset gradum magistrālē su-
 scipere. Secda. vtruz potest sci-
 ri tempus aduentus christi ad
 iudicium.